

NATURSYN

1. Tema

- Hvad er natur? Og hvorfor skelner vi mellem natur på den ene side og mennesker på den anden side? Og hvad kan denne skelnen betyde for vores måde at opfatte både naturen og os selv på?

2. Baggrund

- Ifølge både internationale og nationale undersøgelser opholder vi i Danmark og andre vestlige lande os mindre og mindre i naturen. Det skyldes delvist, at der er blevet mindre af den natur, man kan kalde 'relativt uberørt natur'¹, men i lige så høj grad at vi motiverer mere og mere til stillesiddende indendørsaktiviteter som for eksempel med computer, telefoner og TV. Men hvad betyder det for os som enkeltindivider og for hele samfundet, at vi mennesker afkobler os selv fra den natur, som vi er så afhængige af? Og kan og bør vi vende tendensen?

3. Mål

- Udgangspunktet for denne workshop er tesen om, at hvis man skal kere sig om jorden og de begrænsede naturlige ressourcer vi har, så skal man først opleve og derigennem værdsætte den natur vi lever i og af. Målet med workshoppen er derfor at give eleverne en forståelse for, hvad 'natur' er for en størrelse både filosofisk, socialt og naturvidenskabeligt. Er det for eksempel noget vi selv er en del af eller noget udenfor os mennesker?
- Det er derudover et mål at diskutere, hvad afkoblingen mellem mennesker og natur betyder for os som levende væsner og for de samfund, vi skaber rundt omkring på kloden.
- I workshoppen ser vi på den afkobling, der dokumenteres mellem mennesker og natur i den vestlige verden, og vi dyrker den antagelse, at en stærkere kobling vil føre til en dybere forståelse af vores afhængighed af naturen og af de ressourcer, som vi forbruger stadigt flere og flere af i takt med, at vi fjerner os fra den fysiske oplevelse af natur.

- Håbet med workshoppen er at give eleverne nogle oplevelser i naturen, som vil få dem til at reflektere over deres egen kobling / afkobling, og over hvordan de i fremtiden ønsker at forholde sig til naturen i deres liv.

4. Gruppestørrelse og sammensætning

- Fra cirka 4 – 20. Det er vigtigt at være et par stykker, så der er mulighed for indbyrdes snak og diskussion fordi læringen opstår i interaktionen mellem eleverne og mellem elever og lærer. Men der må samtidig ikke være for mange, da alle skal nå både at føle, at de kommer tæt på både dyr og planter, når de observerer naturen samt at de kommer til orde i diskussionerne.
- Det er muligt at undervise i emnet for elever fra grundskolen og til voksne i alle aldre. Men det er vigtigt at huske, at det er en introducerende workshop for folk, der ikke normalt bruger meget tid på at observere og sanse naturen.

5. Tid

- Workshoppen kan holdes hele året rundt. Husk den rette påklædning!
- Workshoppen kan variere meget i længde. Alt fra to timer til en hel dag. Der kan især justeres op og ned på den tid, som bliver brugt på 'realitetstjekket', dvs. undersøgelsen af naturen og vores forhold til naturen (afsnit a-e). De sidste elementer med refleksion og handling er vigtige altid at have med (afsnit f-g).

¹ Det kan være svært at afgrænse naturbegrebet, da alt på den ene side er natur (også mennesker), samtidig med at vi ofte sidestiller natur med kultur således at alt det, der ikke er berørt af mennesker er natur og det der er under menneskelig påvirkning er kultur. I det sidste tilfælde er der ikke noget egentlig natur tilbage i Danmark, da alt er eller har været under massiv menneskelig påvirkning, dog bruger vi den definition, som også Danmarks Naturfredningsforening benytter sig af, nemlig at 'relativt uberørt natur er "steder, der i nogen grad får lov til at passe sig selv." (Andersen Nygård, Synne "Natur i generationer", s. 9, Danmarks Naturfredningsforening, December 2012.)

6. Sted

- Det er oplagt at gennemføre hele workshoppen udendørs, men alternativt kan man anvende et klasseværelse eller lignende med adgang til natur: have, park, skov eller andet.

7. Redskaber

- Et ur til hver elev – hvis ikke de selv har et.
- Kameraer og/eller tegneredskaber til turen.
- Projektor til powerpoint eller smartboard (hvis man vil vise powerpoints og / eller nærstudere store naturbilleder osv.).

8. Workshoppens forløb

a) Opvarmning og forventningsafstemning:

Start dagen med at sende eleverne ud på en lille opgave. De skal gå for sig selv i fem minutter; være åbne og nysgerrige og have alle sanser med. Og så skal de tage noget med tilbage fra deres lille tur, som har kaldt på deres opmærksomhed. Når de alle er tilbage, fortæller eleverne på skift, hvad de har fundet, og hvorfor de netop valgte dén ting. Derudfra kan I tale om, hvor meget de ved om den natur, der omgiver os. Har de stor viden om natur og biologi? Hvorfor / hvorfor ikke?

Fortæl eleverne om de undersøgelser (f.eks. præsenteret af Richard Louv), der viser, at næsten alle, der arbejder med natur eller miljø, har haft en række positive og skelsættende oplevelser i naturen som barn. Brug dette som afsæt til at fortælle hinanden om naturoplevelser fra barndommen. Brug gerne noget tid på at rode dem frem dybt fra gemmerne. Eleverne kan evt. starte med at fortælle hinanden om oplevelserne to-og-to.

b) Praksis – udendørs sanseoplevelse:

Tal om, hvor tit I nu er i det, man kan kalde 'relativt uberørt natur', fortæl dem f.eks. med baggrund i rapporten Natur i generationer, at hver generation er mindre i naturen end den forrige og tal om hvorfor. Send eleverne ud igen. Bed dem om følgende: Find et godt sted udendørs, hvor der ikke er andre mennesker. Vær der den næste time eller fem, afhængigt af, hvor lang tid, I har. Observer. Hvad sker der med naturen – og dig selv? HUSK: god påklædning. Et ur. Ingen telefon! Husk en tegneblok eller et kamera. Se del c, nedenfor.

c) Praksis – registreringsøvelse:

Når der er en halv time tilbage skal eleverne finde noget, de kan registrere til de andre på holdet. De kan enten tegne det eller fotografere det. De skal bruge god tid på at portrættere det valgte element..

d) Teori – Afkobling: betydning for krop og sjæl?:

Når eleverne er tilbage, kan du bede dem fortælle, om de har oplevet noget interessant. Ofte vil især dem, der ikke er vandt til at opholde sig i naturen alene og i længere tid komme tilbage med mange oplevelser. Lad dem berette alt, hvad de vil. De kan evt. tage udgangspunkt i det, de har valgt at tegne eller fotografere. Derefter kan du facilitere en faglig snak om, hvad det betyder både mentalt og fysisk for os, at vi moderne mennesker er så lidt i naturen, og at vi ikke formår at videregive naturoplevelser til den næste generation. Her kan du også bruge Richard Louvs bog *The last Child in the Woods*. Dette område har hjerneforsker Kjeld Fredens og Professor i pædagogik Karens Wistoft også beskæftiget sig med.

e) Teori – Diskussion af menneske vs. natur:

Faciliter en snak om, hvad natur egentlig er, og hvordan natur og mennesker enten er to alen af ét stykke eller adskilt fra hinanden. Til at hjælpe diskussionen i gang kan du f.eks. bruge:

- I. #TingEsbenLundeKalderNatur.
- II. Standing Rock protesterne – og de forskellige syn på, hvem der ejer naturen.
- III. Eller tag udgangspunkt i billedserier fra nettet, der portrætterer mennesker versus natur.

Det er naturligvis ikke meningen, at I skal nå frem til et facit, men det er en måde at afsøge, hvilket natursyn eleverne har og forhåbentlig udfordre og udvide hinandens horisonter.

f) Refleksion og diskussion:

Efter at have brugt lang tid på "realitetstjekket": dvs. at observere og diskutere, hvad natur er, og hvordan vi opfatter os selv i forhold til naturen, er det vigtigt at have en refleksion og diskussion om, hvordan vi kan dyrke et tættere forhold til naturen for os selv og vores kommende generationer.

g) Praksis – Hvordan kan vi selv gøre noget:

Den sidste del, hvor der iværksættes en handling er afgørende. Dette kan for eksempel være en praksisworkshop, hvor eleverne på baggrund af deres undersøgelse af, hvordan de selv har oplevet naturen og har diskuteret mennesker versus natur, iværksætter en handling, der kan få andre til at få en fysisk oplevelse med natur. Det kan enten være at invitere deres familie eller venner på tur, den lokale børnehave eller lignende. Sæt god tid af til denne del, for eksempel et par dage, da det tager tid at forberede og afvikle sådan et arrangement.

9. Facilitatorrefleksioner

- **Hvor meget skal man vide om emnet for at undervise i det?**

Det er altid en fordel at have en stor viden om biologi eller som naturvejleder eller lignende, når der undervises i emnet 'natur'. Rigtig mange elever synes det er fascinerende at være på tur med en fagperson, der kan åbne vores øjne for alt det, vi ser i naturen, men ikke lægger mærke til. Det er dog langt fra et krav. Afhængigt af, hvor stor viden, du som underviser eller facilitator har, kan du enten lægge mest vægt på decideret undervisning, eller du kan i stedet prioritere elevernes egne opdagelser, sansninger og forundring i deres afsøgning af den biologiske mangfoldighed. Hvis man ved meget kan man først lade eleverne erfare selv, dernæst tage eleverne med på en guidet tur.

- **Om elevernes tid alene i naturen:**

Somme tider kan ekstra lange seancer alene i naturen virke kedelige til at starte med men vil efter noget tid give store og overraskende naturoplevelser. Vi vil råde dig til at tage chancen og sende eleverne ekstra lang tid af sted alene, 1-2 timer eller længere – afhængigt af, hvad de umiddelbart har prøvet før, og hvad der kan lade sig gøre.

- **Om at starte med en leg eller en praktisk øvelse:**

Det er vores erfaring, at både de små børn og de fuldvoksne elever, fatter interesse for undervisningen, hvis det første de skal er noget uventet. For eksempel lege en leg eller starte med at gå ud og finde eller observere noget i naturen uden yderligere instrukser.

- **Åben dialog versus lærerstyring:**

Det er vigtigt at vide, hvordan dine elever responderer på faglige inputs, og hvis de er glade for det, så skru endelig op for den del. Jo mere faktuel viden om biologien og naturen omkring dem eller om den psykologiske betydning af børns ophold i naturen, du putter ind i undervisningen i den del, der har med 'realitetstjekket' at gøre, jo mere fjerner du dig automatisk fra Popular Education-metoden, fordi du bliver en ekspert, der putter viden ind i eleverne i stedet for, at viden om emnet opstår i dialog. Men det er ikke nødvendigvis et problem. Det kan aldrig være op til diskussion, om man befinder sig i en industriskov eller en ældgammel skov, så det er vigtigt at skelne mellem, hvornår du er ekspert og hvornår eleverne skal på banen med deres observationer.

10. Fagstof

- **Baggrundsviden**

- Natur i generationer af Synne Andersen Nygård, Danmarks Naturfredningsforening, December 2012.
- The Last Child in the Woods – Saving our Children from Nature Deficit-Disorder af Richard Louv (2005), Algonquin Books.
- Karen Wistofts forskning: <http://pure.au.dk/portal/da/kawi@edu.au.dk>.
- Kjeld Fredens' forskning: Natur og miljø – Danmarks Naturfredningsforeningsmedlemsblad, Nr. 6, 2011: <http://www.emu.dk/sites/default/files/Børn%20skal%20ud%20i%20naturen.pdf>

- **Links til øvelse 8.e: Diskussion af menneske vs. natur**

- Om Espen Lunde: <https://twitter.com/hashtag/TingEsbenLundeKalderNatur>.
- Om Standig Rock: <https://www.facebook.com/PoliticalRevolution/videos/1330615996990613/>
- Billedserie om mennesker og natur: <https://www.boredpanda.com/nature-reclaiming-civilization/>